

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ӨНДӨРӨЙ БОРООСКУЛАРА

Г. ПОПОВ,
оргойлон Сэбнэтин
тэрийэр отдалын
сэбнэднесэйэ.

«СО» корр.

Ынахтар

ҮҮТҮ, дьэ, бнэрэлээр

МОСКОВСКАЯ УОБАЛАС. Домодовская оройуон «Заря коммунизма» совхозугар үүтү уонна үүттэн өгөһүктэри астааһыны, дьэ кырдык, кыайахота туталлар. Манна нитэн туруорар үс тыһыынча ынахтарыттан хас биридизириттан алталыы тыһыынча литр үүтү сыл ахсын ылааллар. Сүүстэн тахса рекордмен ынахтаахтара биридизирэ лактацияларын устатыгар уоннуу тыһыынча литри биэрэллэр. Хаһан эрэ Голландияттан атылалаһыллыбыт бу голштинская боруода сүөһүлэр бэйэлэрин үчүгэй өрүттэрин итэбэтинилээхтик көрдөрдүлэр.

Күнгә майар 36 тыңмача литр үт олохтоох үт заводугар астанан тюрөг, сүгэй, кефир, чачөгөй, ыамыктынан үт буолан, дьоҕус-дьоҕус ғына иһиккэ кутуллан, сууланын маһаһыннарға утаа-рыллан иһар.

Снимоктарга: маџанмыниарга барарга
бэлэм үүт бородуукталара; фериада не-
хонизированной маџын.

М. Барабанов фотота. (РИТА—ССТА).

«**Ч** УЛЬМАН»-дигн ту-
тууну митар коопера-
тив үлэтин туһуман би-
диз-көрүүн бадалаахтар,
аравы, албахтара буолуо.
Кооператив хайдах, ха-
лан төриллбитин? Бийиги
оройуомхут Нерюнгри
суураттын биһр тыһына-
нан шөптөһөн, хардары-
та өйөһөн үлэллир кэмэ
үгөһөм турдаҕына Не-
рюнгриттан Захар Дми-
триевич Утегалиев сала-
йааччылаах тутааччылар
биргээдэлэра тийһөн кэл-
битэ. Ити 1984 сыллаах-
та эгэ

— Вийнги манга үзэ-
лжн түбүгүрә сылдым-
мыт Нерянгри куорат
Чурапча оройуонун кы-
тары шефскэй үлэйдэ
снбэстэннэ тохтоту-
лан хаалбытын, эчи, бил-
бэктэ даҕаны хаалбын-
ныт. Экономическай, про-
изводственный снбэста-
нн суох буолбутун кэннэ
быйр куустан олорор
дэн кэлэ дуо, тутуу
кооперативын тарһарга
быһаарыммыпыт. — дэн
калэстэ Захар Дмитрие-
вич

Ити кооператив 1988
салаавахха тариалибитэ.
Бу нэмтэ туох тутуулар
мытылыннылар? Бу мын-
тыгэс салайааччы З. Д.
Утегалиев нагнай тыа
сирикээди хаһаайыстыба-
лары кытары дуосабар-
даан үдэлээһини төрөн-
бөтүн сэлэргээтэ. Тугаан-
чылар техникалара, элек-
трискэй арбималара, уст-
туруустара, онтон да
атын оборудованиелара.
Нерюнриттан илдьэ кэ-
дэхтөрүттөн ыла баар.
Онуоха эбин байдалара
испущука тэс өртүгэр
тахсаннар, араас тарыл-
талар, холбоһуктар по-
нуге испэстэһинэр туттар
сэби-сэбиргэли, тутуу ма-
гырынаалларын булун-
муттар Биригээдэ ааспыт
сылларга «Чурапчы»
совхозыа уонна Чурапчы-
табыы эт-үүт комбинаты-
гар түөртүү кватиралаах
2 дьаһын, Түөһүдэ на-
чылнай оскуола дьаһын
түһүтүттар. Ааспыт сылга
райпола сылаас гараһы
аһорбуттар. Суолу тутар-
ерэһүөнүүр учаастакка
площадка бөтөннөөбүт-
төр. Ону таһынан өрө-

Июнь алдох тэрлэлэлэригэр
олох-дьаһах усулуобуйа-
тын туссарарга туһаа-
һыллыбыт үлэлэри толор-
тообуттар, дьон охорор
дьаһаһын, производст-
венный объектары шүт-
кэтигэһаабыттар.

Захар Дмитриевич Утегалиев туһунан кылгастык билиһиннэрэ түһүүм. Кини омуһунан — казах

Кыһалы

Астрахань уобалаһыгар төрөөбүт-үөскэзбит киһи. Горькай куораттаагы аэродоржиститутун 1976 сыллаахха бүтэрбитэ. Чурапчы Дьонун сартыһын сөбүлэзбит. Урукку өртүтэр 40 киһини салайан үлэлэппит буоллаҕына. Билигин 22 киһилээх тэттиччи тыһан баран, байыта этэринээн, имигэс, сыһ-бырда, айгыстыгыһа суох биригээдэлэммит. Ону икки аҥы хайытан, наада буолаагына түмэ тардан, маневрдан үлэлэтэр.

«Чулым» тутар кооператив бийыл 9—10 мөз. солк. тутууну ыштар биданнаах. Кинилер бу күнүгөртэ Чурапчытаагы 13 №-дээх профтехучищера үөрэнэччилэр 92 миэстэлээх уонсай дьиэлэрин тутуугун садалаары пилорамада мäs хайыттаран эрдэлэр эбит. Билай да мäs хайытыллан ыстаабылланан турар.

Бяргээдэни Андрей Антонов салайар. Кини Санкт-Петербургтан кэлбит. идэтинэй — болуутуныу. Үлэйт дьон ортолоругар украинец Владимир Савчук, соторутаагыта саха кыахыа кэргэниэммит Иван Сергеев, белорус Николай Коростини, поляк Станислав Фольтамович, Вячеслав Пашута, Сергей Корнеев, Николай Андреев бааллар. Пидораманы үдэлэтингэ Иван Сергеев туруоруллубут. Кини этэринэн, урууна өртүтөр амсаа.

дэбнит, эргэрбит нилора-
ын чаастарын мотууругар
тийнз сагардыбыттар.
Ол түмүгэр тутуу маты-
рыяаала хаачыстыбалаах-
тын эрбэзар. Биригээдэ
тутар дьинэтин маһын со-
рофун училищестан аты-
ласпыт, сорофун бэйэлэрэ
кэрдэбиттэр, тийкээтин
тэрииталортан атыылаһар-
га быһаарыммыттар. Учи-

абытын

лице салалтатгтар уол-
сай дьээнн баладан ийы
1 күнүгэр туттармахтаах-
тар. Онуоха кинилэр
дьэ көндөйү эр буол-
банка, бары ис барылын,
ититилэр систематын та-
һынын толору көрдөү.
мүнөн өгөрөн бизниэх-
тэхтэр.

Итннн таһынан кооператив райлода 2 мол. солн. чутайныр суумалаах сылаас ыккылааты, оройун киинингэр спорттивнай сааланы тутарга кэпсэпит. Ыйыл күһүн Хайахсыт нэһилигэр металлчеснай конструкцияларын тутуохтаахтар.

— Үлэбит кизлэтээни-
нээх. Одохтоммүт чуолхай
графигы тутуһабыт. Дьо-
нум сарсыярда 8 чаастан
кэлэһа 11 чалекка дээрн
үлэдиһилтэр. Итинни эрэ-
темнэнэн бардахпытта
ситиһэр кыһахтаахпыт.
Үлэ буолан баран кый-
тарбата эмиз баар буол-
лара дин. Овуоха эбин
оройуоннаабы налоговай
инспекция ыгара кууһу-
ран иһэр. 41 суол араас
нодуогу төлөттүлэр. —
дээтэ кооператив сала-
бааччыта.

Утегалиев хайдах ррө
сөбүлээбэт курдук эппи-
тин ийин оройуон-
наабы наговай инспек-
ция начальнигы Р. Д.
Шадринаны көрүстүм.
Онуоха: «Ити этэр «Чуль-
ман» кооператив сала
Каччыта Захар Дмитрие-
вич Утегалиев, кырдык,
үлүн баае үлүлээбэт

быгдаслаах. Ол гянаг
бариг отчуоту огсорууну
дохуотун киллэрийтин
аабыны, онтон да атын
финансовый бошуруоста-
ры быһаарыга улахан
нык доводолнуур. Бэрт
да 41 суол араас молуон
түһэрбэтэрбит, сүрүн
нордөбүдүргэ түрөбүр
көрбүрүккэлээн ил нэри
ыттыбыт. Ааспыт сыд
атырдыах ыйыттан саба-
лаан, бу сыд ыам ыйы-
тар эрэ сөптөөх доку-
муөннэри бөрөөн-тараан
киллэрдэ. Ошон, мунгаан-
таггаан дияхха дуу, 300-
чакэ тыһ. солк. молуоту
төлөтө. Молуоту төлө-
түн систематын кэбэр,
дохуотун сыһа баар.
Ол туохтан тахсары?
Баччанга диэри финан-
совый отчуоту ылатарга
үчүгэй билгилээх бухгал-
тера суох олорор. Вух
галтеры тутуси наада, —
диэтэ Раиса Дмитриевна

Налоговая инспекция
начальника этэрэ сөн
Утогасивтаах сепһала
ра-албаастара налогова
инспектордарынан арыл
лар түбэлтэттигэр ыста
раантартыг төлөөһүнүгү
тиний мизрэлэргэ тар
дыллыахтара. Ол иһин
оройуон администрация
тыттан тутууну ылар
кыахтаах тэрилтэ дуу
биргээтэ дуу буоларын
туоһулуур инспекция
төрүттэргэ олоһурбут бы
раабы биһэр лицензия
ны, кэрэһилиир докумен
ту, ылыахтаахтарын ту
ган ыстубатах.

«Чулман» тутууныгтар кооператив фийансовай дынсингилдизэртөлө даданы доволонноотор, оройуонна туһата улахад. Коллектив ордорууар үбүн суотутар. Чураппыга Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрингэ олбуттар нааматынньыктарын босхо өрөмүөннээбизэр бадалаарын туһунан нэпсээт. «Чулман» тутуу кооператив дьомити курдук бийиһи оройуонмут кыһалбатын уоруттун-хомолотун оротунан ааһан, сарсынныгы эрэллээхтик үстөннүгэ кемелөһөр дьулуурлаахтара бийисини үөрдөр, астынналар.

С. ПОПОВ

✦ Сур реформата ✦
**Биэрэллээр-
биэрбэттээр...**

Бийлэг, Чуралчын сэд-
лэмжээний администра-
цитайг сиргэ комисснута,
оттооһун төһөөн чуга-
һылар да, сочмонон итга-
рар балаһымниһаахыт.
Тогото биллэр. Үдлэрэргэ
сир тийһбэт. Бэйэ сирисэр-
уотусар баара эрэ 3065
гектар хоһуна уонна мэт-
чирэн баар. Оттон сүөһү-
дөөх хайааныктыбабыт ах-
саана—923. Олунньу 1
күнүтэр чааһынай сектор-
га 1812 ылах сүөһү,
270-ча сылагы бавра. Ити
күн-түүн эбиллэ турар.
Быйыл, кырата, 2000-тан
тахса ылах сүөһү иттил-
лэрэ куутуллар.

Сорук биш: наадьяач-чылары барыгын сирдэ-лин. Маныхаа оройуон администратциятын 1992 сыл олунньу 14 күнүгэ-ти «Сир реформатын мы-тыа туһунан» балаһыан-шатын 8-с нууна нөһ-дүктөр дьаһалталарынан сирэ суох бытаанык олохтонор. Сорохтор толорууга да ыла киллэр-тэр. Балаһыаньыра этилэри-нэн, нөһдүктөр Чураачы салинныытыгар олорор ба-йаларыттан төрүттөөх дьомтор сирин аймахтаа-тар. Бидиги комиссиябыт суоһуулаах дьэ кэрэктэр испиилэктэриги туһааннаах нөһдүктэригэр мыталаан, комиссия чилиэннэрэ мис-тэтигэр тийлэн дончу бу хайысхаҥан үлэлээн, испиилэги чуолкайдаан ту-раллар. Бу тэрэһиҥи-а-лбах күнү-дьыды ыатты-

Ааспыт да сэлхэртэ оройуон үһинин сүөһү-лээхтэрэ сохсоотар сир-дарһаар оттоон-мастаан кэлбиттэрэ. Ол курдук бидэрийин Бахсыттан 50. Хадарытан 485 гектар ууруктуу дөхсөн сирин

Ити баалһыанһага өтлөлөрүнэй, холобур, Болтомо 40, Нилээнгэ 52, Кылааннах 11, Бодугур 50, Толей 34, Бахсы 11, Муудай 48 дьээ нэгээн сирднэхтээх өтилэр. Чакыр, Одыулуун, Хайбахсал уонна кэлэн Кылааннах нийиликтээрэ үстиндикте-рини бэлчича чуолкайдаан сөбүлэстилэр. Ыныһыгар кэрэхсэннэх сабаланыннар да бааллар. Холобур, Чакыртан төрүүттөөх дьон түмсөн нийиликкэ тииһин олохтоох салаатанна кытта испэстэ сырыттылар. Одыулуунтан уонна Кылааннахтан администрация баһылыктара Н. Н. Шестаков, Н. Р. Михайлов байхалар иэн кэлэн сир анатыыхтаах биір дойдубулахтары кытта көрсүстүлэр, олордоһо эрдэмдэри бил-
Одыулуунтан 109 гектар ы ылан оттообуттара. Оноо хайа ыраах, туһа палдыбат сирдери биер сатымыллара. Холобу бадырынн Карл Маркс атыннан соххо Манда дайы-Сулдагычы мысмы тыгар баар 159 гектар даах Нэйтикэни. «Чурап чы» соххо Хат Урэхтэн 110 гектары биербитторо. Хаймаңгы, көрдөөһөтү- он. Онон тугу дук тым мыттары ылартар тийи- риге. Ылай даяаны бала Һыанһа итинтен ардуу суох. Эссө сир бириди- лээн дьонго сыһыары- ларынан уругатан бай- дыонун хааччыан эр- бирэн ардубуту биернэх төрүн сеп. Баччаңгы- диэри ону да кэтэһиниз- рэлээр. Оттон бириэм- ыгар.

Бөтөхөр да исмизэх кардизлээх. Аккаастың мантан хойутатар түбэл талэритэр бийиги сирг сайабыллыаһыаһаах дьону оройуон администрация тыһ баһылытар ыһтаргы күһэлэнэхит, анааһаа сир фондатыттан анатта ыһахтара. Итинэн, урутаан-хойутаан да буһалар нэмиссэ сүөһүлээх дьон көргөттэри сиринэн, от туур ходуһанан хаачыһаа баһа муккуһуе.

нэрэн-саарал, балайманша
комисия үүдтэн улахан
ныг атахтайр.
Оттон сүүдүлэх дым-
мут замьтайн сайнаг

Н. ДЬЯЧОВСКАЯ,
сир комиссийн
председатель, сель-
совет депутата.

Н. ДЯЧКОВСКАЯ,
сир. конисиятан
председатель, сель-
совет депутата.

